

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004611

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 14-08-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соснова Ірина Олександрівна

2. Iryna O. Sosnova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6813-3788

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Код за ЄДРПОУ: 02135804

Місцезнаходження: вул. Василя Стуса, Краматорськ, 84300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Обласна державна адміністрація

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15973

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет"

Код за ЄДРПОУ: 38177113

Місцезнаходження: Вул. Генерала Батюка, Слов'янськ, Краматорський р-н., 84116, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет"

Код за ЄДРПОУ: 38177113

Місцезнаходження: Вул. Генерала Батюка, Слов'янськ, Краматорський р-н., 84116, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.37.27, 14.09.03, 14.01.30

Тема дисертації:

1. Розвиток дистанційного навчання у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти в Україні (1998-2020 рр.)
2. Development of Distance Learning in Higher Educational Institutions of Postgraduate Pedagogical Education in Ukraine (1998-2020)

Реферат/анотація:

1. У дисертації здійснено цілісний історико-педагогічний аналіз розвитку дистанційного навчання у закладах післядипломної педагогічної освіти України впродовж 1998–2020 рр. На основі аналізу нормативно-правових документів, наукових і методичних джерел та узагальнення практичного досвіду обґрунтовано теоретичні засади досліджуваної проблеми, визначено етапи, тенденції й особливості розвитку дистанційного навчання. Систематизовано наукові підходи до розуміння сутності дистанційного навчання, розкрито специфіку його впровадження в умовах цифровізації освіти, проаналізовано трансформацію змісту, форм і методів професійного розвитку педагогічних працівників. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше у вітчизняній педагогічній науці комплексно досліджено генезу дистанційного навчання у закладах

післядипломної педагогічної освіти України у 1998–2020 рр. Обґрунтовано три етапи його розвитку: I етап (1998–2003 рр.) – започаткування дистанційного навчання, формування нормативної бази та перших експериментальних практик використання ІКТ; II етап (2004–2013 рр.) – інституалізація, розширення практики дистанційного навчання, створення освітніх ресурсів і платформ; III етап (2014–2020 рр.) – інтенсивна цифровізація, розвиток змішаного навчання, удосконалення електронних освітніх середовищ і впровадження гнучких моделей підвищення кваліфікації педагогів. Виявлено закономірності розвитку дистанційного навчання, зокрема залежність його змісту та форм від рівня розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, потреб професійного розвитку педагогів і суспільних викликів, а також взаємозв'язок цифровізації освіти з трансформацією змісту, форм і методів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Удосконалено трактування понять «дистанційне навчання», «післядипломна педагогічна освіта», «інформаційно-освітнє середовище закладу післядипломної освіти», «цифрова компетентність педагогічного працівника»; розвинено наукові підходи до періодизації розвитку дистанційного навчання, визначення особливостей його організації та функціонування інформаційно-освітнього середовища закладів післядипломної педагогічної освіти. Подальшого розвитку набули положення щодо модернізації післядипломної педагогічної освіти на засадах цифровізації, організації професійного розвитку педагогів у дистанційному та змішаному форматах, ролі цифрової компетентності сучасного педагога й впливу пандемії COVID-19 на інтенсифікацію розвитку дистанційного навчання. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для розроблення навчальних курсів із дистанційної педагогіки, історії освіти, програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників, удосконалення освітніх програм закладів післядипломної педагогічної освіти та підготовки узагальнювальних праць з історії розвитку дистанційного навчання в Україні. Нижню хронологічну межу дослідження – 1998 р. – визначено початком формування державної політики інформатизації освіти, переходом від поодиноких ініціатив окремих закладів вищої освіти до нормативного забезпечення розвитку дистанційного навчання. Прийняття Закону України «Про Національну програму інформатизації» створило передумови для використання комп'ютерних технологій в освіті, розвитку науково-освітніх телекомунікаційних мереж, забезпечення доступу до освітніх ресурсів і підготовки викладачів до використання нових цифрових інструментів. Верхню межу – 2020 р. – обумовлено нормативним врегулюванням організації дистанційного навчання в умовах пандемії COVID-19. Накази Міністерства освіти і науки України № 466 від 16.04.2020 р. та № 1115 від 08.09.2020 р. визначили алгоритми організації дистанційного освітнього процесу, вимоги до цифрових платформ і забезпечення доступу педагогічних працівників до електронних освітніх ресурсів, що завершило досліджуваний етап становлення дистанційного навчання.

2. The dissertation provides a comprehensive historical and pedagogical analysis of the development of distance learning in Ukrainian institutions of postgraduate pedagogical education between 1998 and 2020. The study is based on the analysis of legislative and regulatory documents, scholarly and methodological sources, and the synthesis of practical experience. It substantiates the theoretical foundations of the research problem, identifies the main stages, trends, and characteristics of the development of distance learning, systematizes scholarly approaches to its conceptualization, reveals the specific features of its implementation in the context of educational digitalization, and examines the transformation of the content, forms, and methods of teachers' professional development. The scientific novelty of the research lies in the fact that, for the first time in Ukrainian educational research, the genesis of distance learning in institutions of postgraduate pedagogical education during 1998–2020 has been comprehensively investigated. Three stages of its development have been identified and substantiated: Stage I (1998–2003), characterized by the emergence of distance learning, the establishment of the regulatory framework, and the first experimental applications of information and communication technologies (ICT); Stage II (2004–2013), marked by institutionalization, the expansion of distance learning practices, and the development of educational resources and learning platforms; and Stage III (2014–2020), distinguished by intensive educational digitalization, the widespread implementation of blended learning, the enhancement of digital learning environments, and the introduction of flexible models of teachers' professional development. The study identifies

the major patterns governing the development of distance learning, including the dependence of its content and organizational forms on the level of ICT development, teachers' professional needs, and societal challenges, as well as the interrelationship between educational digitalization and the transformation of the content, forms, and methods of in-service teacher education. The research refines the interpretation of the concepts of distance learning, postgraduate pedagogical education, information and educational environment of a postgraduate education institution, and teachers' digital competence within the context of educational digitalization. It further develops approaches to the periodization of distance learning in postgraduate pedagogical education, the organization of distance learning, and the functioning of information and educational environments as the foundation for digital learning. The findings also contribute to the theoretical framework for modernizing postgraduate pedagogical education through digital transformation, organizing teachers' professional development in distance and blended learning environments, substantiating the role of digital competence as a key component of teachers' professional competence, and explaining the impact of the COVID-19 pandemic on accelerating the implementation of distance learning. The practical significance of the study lies in the applicability of its findings to the development of university courses in distance pedagogy, the history of education, and in-service teacher education; to the improvement of educational programmes in institutions of postgraduate pedagogical education; and to further research on the history and development of distance learning in Ukraine. The lower chronological boundary of the study, 1998, is justified by the beginning of the state policy of educational informatization and the transition from isolated initiatives of individual higher education institutions to the establishment of a national regulatory framework for distance learning. The adoption of the Law of Ukraine On the National Informatization Programme created the prerequisites for integrating computer technologies into education, developing academic telecommunication networks, expanding access to educational resources, and preparing academic staff for the use of digital technologies. The upper chronological boundary, 2020, is determined by the adoption of the regulatory documents governing the organization of distance learning during the COVID-19 pandemic. Orders of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 466 (16 April 2020) and No. 1115 (8 September 2020) established the procedures for organizing distance education, defined the requirements for digital learning platforms, and ensured teachers' access to electronic educational resources, marking the completion of the historical stage examined in this study.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Соснова І.О. Сутність педагогічної технології дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. пр. / за заг. ред. С. А. Саяпіної. Краматорськ: ЦТPI «Друкарський дім», 2024. № 1 (105). С. 90–98.
- Соснова І.О. «Дистанційне навчання та післядипломна педагогічна освіта»: сутність і сучасне розуміння. Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. пр. / за заг. ред. С. А. Саяпіної. Краматорськ: ЦТPI «Друкарський дім», 2024. № 2 (106). С. 156–166.
- Соснова І.О. Історіографічний аналіз етапів розвитку дистанційного навчання в післядипломній освіті України. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. пр. / гол. ред. Г.П.Шевченко. Київ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2024. Вип. 3 (110). С. 160–170.

- Соснова І.О. Дистанційне навчання в системі післядипломної педагогічної освіти в умовах воєнного стану. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ-Краматорськ, 22 лют. 2024 р. / редкол.: Ю.О.Бурцева, М.О.Кириченко, Д. В. Малєєв. Київ, 2024. С. 172–177.
- Соснова І.О. Дистанційне навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога в умовах післядипломної освіти. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Т. XVI: Місце й значення когнітивістики в розвитку науки та освіти / ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт, 2024. С. 136–138.
- Соснова І.О., Буренко О. Дистанційна освіта: нові реалії або актуальні виклики. Код незламності освіти Донеччини! Путівник на 2024/2025 навчальний рік: наук.-метод. рек. / за заг. ред. Ю.Бурцевої, С.Гарної. Київ-Краматорськ, 2024. С. 23–28.
- Бурцева Ю., Малєєв Д., Соснова І., Малікова С. Проектна діяльність закладу освіти як умова його ефективного функціонування. Код незламності освіти Донеччини! Путівник на 2024/2025 навчальний рік: наук.-метод. рек. / за заг. ред. Ю. Бурцевої, С. Гарної. Київ-Краматорськ, 2024. С. 136–138.
- Соснова І.О. Професійний розвиток сучасного педагога: синергія трансформацій атестації, сертифікації та підвищення кваліфікації. Освіта Донеччини: синергія партнерства та простір стійкості. Путівник на 2025/2026 навчальний рік: науково-методичні рекомендації щодо організації й супроводу освітньої роботи у 2025/2026 н. р. / за заг. ред. С.Гарної, О.Барабанової. Київ; Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2025. С. 10–14.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0114U001251

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Саяпіна Світлана Анатоліївна

2. Svitlana A. Sayapina

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет"

Код за ЄДРПОУ: 38177113

Місцезнаходження: Вул. Генерала Батюка, Слов'янськ, Краматорський р-н., 84116, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жорова Ірина Ярославівна
2. Iryna Y. Zhorova

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4304-4962

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний вищий навчальний заклад "Херсонська академія неперервної освіти" Херсонської обласної ради

Код за ЄДРПОУ: 02139794

Місцезнаходження: вул. Покришева, Херсон, 73034, Україна

Форма власності: Комунальна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Воровка Маргарита Іванівна
2. Marharyta I. Vorovka

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9651-0990

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125237

Місцезнаходження: вул. Гетьманська, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сипченко Ольга Миколаївна
2. Olha M. Sypchenko

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2476-8092

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет"

Код за ЄДРПОУ: 38177113

Місцезнаходження: Вул. Генерала Батюка, Слов'янськ, Краматорський р-н., 84116, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Топольник Яна Володимирівна

2. Yana V. Topolnyk

Кваліфікація: д. пед. н., професор, 13.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7885-9454

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет"

Код за ЄДРПОУ: 38177113

Місцезнаходження: Вул. Генерала Батюка, Слов'янськ, Краматорський р-н., 84116, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Цибулько Людмила Григорівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Цибулько Людмила Григорівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Курінна С.М.

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна